

פרי ביכורים

חידושי הלכה והגות משולחנו של מורינו הגאון רבי יצחק מאיר הגר שליט"א
רב ומו"צ דקהילת חניכי הישיבות רמת בית שמש ב'
י"ל ע"י מכון תורה ברמה רמב"ש ב' הערות ושאלות pribicurim100@gmail.com

ל.ה.ו.-פרשת בלק-תש"פ

בענין הבועל ארמית קנאים פוגעים בו

כתב הרמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יב הלכה ד-ו, כל הבועל כותית בין דרך חתנות בין דרך זנות אם בעלה בפרהסיא והוא שיבעול לעיני עשרה מישראל או יתר אם פגעו בו קנאין והרגוהו הרי אלו משובחין וזריזין, ודבר זה הל"מ הוא ראיה לדבר זה מעשה פנחס בזמרי.

וכתב הראב"ד ז"ל, בד"א שהתרו בו ולא פירש אבל לא התרו בו לא אמרינן הרי אלו משובחין עכ"ל.

ממשיך הרמב"ם ז"ל הלכה ה, ואין הקנאי רשאי לפגוע בהן אלא בשעת מעשה כזמרי שנאמר ואת האשה אל קבתה אבל אם פירש אין הורגין אותו, ואם הרגו נהרג עליו, ואם בא הקנאי ליטול רשות מב"ד להרגו אין מורין לו ואף על פי שהוא בשעת מעשה, ולא עוד אלא אם בא הקנאי להרוג את הבועל ונשמט הבועל והרג הקנאי כדי להציל עצמו מידו אין הבועל נהרג עליו, והבא על בת גר תושב אין הקנאין פוגעים בו אבל מכין אותו מכת מרדות.

והמשיך עוד בהלכה ו' ז"ל, לא פגעו בו קנאים ולא הלקוהו ב"ד הרי עונשו מפורש בדברי קבלה שהוא בכרת שנאמר כי חלל יהודה קדש י"י אשר אהב ובעל בת אל נכר יכרת י"י לאיש אשר יעשנה ער ועונה, אם ישראל הוא לא יהיה לו

ער בחכמים ולא עונה בתלמידים ואם כהן הוא לא יהיה לו מגיש מנחה ל"י צבאות, הנה למדת שהבועל כותית כאילו נתחתן לעכו"ם שנאמר ובעל בת אל נכר ונקרא מחלל קדש ה'.

והנה הרבה ענינים נידונו בפרשה זו של זמרי בן סלוא, אך אדון בעיקר בחומרת האיסור של הבועל ארמית.

והנה יש לי בזה כמה ספיקות,

א. האם האיסור בבועל ארמית הוא חילול ה' או איסור אישות

ב מדוע פוגעין קנאים, האם חייב מיתה או שלא חייב איזה גדר זה של קנאים פוגעים לא מצינו בשום מקום

ג אם אחד נשא גויה לאשה בפרהסיא רק שלא בועל בפרהסיא, האם קנאים פוגעין בו כי מתייחד עימה כל העת בפרהסיא.

והנה דעת הרא"ש במסכת סנהדרין פרק ט סימן ד היא שאין עליו חיוב הריגה, וז"ל, לפי שאין מצוה להורגו אלא רשות בעלמא. אבל אינש אחרינא נהרג עליו דלאו רודף גמור הוא כיון דברשות קעביד. וכ"כ הרמ"ה שם פב א. וכ"כ הפרי מגדים בתיבת גמא.

ואילו דעת הר"ן בסוגיא היא שיש מצוה להורגו, וכ"כ מהרי"פ בביאורו על סה"מ לרס"ג בדעת הרס"ג שיש מצוה להורגו. וכך נראה גם מהשגת הראב"ד על הרמב"ם שכ' דבעי' התראה, ואם אין חיוב מיתה רק היתר לקנאי להרוג מה שייך כאן התראה.

ובאחרונים דנו האם חובת הקנאים להורגו הוי חיוב מיתה או היתר לקנאים להורגו יעויי' בשו"ת צפנת פענח סי' רלה ובדברי יחזקאל סי' כגיא.

והנה בשו"ע חו"מ סי' תכה ס"ד כ' הרמ"א וז"ל, הגה: הבא על העובדת כוכבים בפרהסיא לעיני עשרה ישראלים, קנאין פוגעים בו ומותרין להרגו. ודוקא בשעת מעשה, אבל אם פירש אסור להורגו, ודוקא שהתרו בו ולא פירש. ודוקא שבא הקנאי להורגו מעצמו, אבל אם שאל לבית דין אין מורין לו כך. עכ"ל. ומשמע מדבריו שבמי שנשא גויה בפרהסיא אינו בכלל דין זה.

ובגדר האי דינא דקנאים פוגעים כ' מהר"ש קלוגר בחכמת שלמה באבן העזר סימן טז וז"ל, הנה דין זה דקנאים פוגעים בו מפורש בש"ס ורמ"א בחו"מ סי' תכ"ה דהוי דוקא בשעת מעשה ולא אח"כ, והנה נראה לי טעם הדבר דבשלמא במיתת ב"ד דלא מהני תשובה ולכך כיון דעבר עבירה וודאי דחייב מיתה אבל בזה כיון דבב"ד אינו חייב רק קנאים פוגעים בו וזה הוי רק כעין מיתה בידי שמים ובמיתה בידי שמים מהני תשובה וכיון דקיי"ל באומר ע"מ שאני צדיק גמור אפי' הוא רשע הוי קדושין דילמא הרהר תשו' בלבו א"כ ה"נ דילמא הרהר תשובה בלבו, ובשלמא בשעת מעשה לא מהני תשובה דהוי כטובל ושרץ בידו, ולפי"ז נראה לי דהיינו דוקא אם לא הוחזק ג"פ אבל במוחזק ג"פ אז כיון דקיי"ל בחו"מ סי' שפ"ח במסור דבהוחזק ג"פ מותר להרגו אף אחר מעשה מכ"ש בזה דבהוחזק ג"פ אז קנאים פוגעים בו אף אח"כ וכמו דהביאו ראי' ממי שלקה ושינה ושילש מכניסין אותו לכיפה כנלפע"ד בזה ודו"ק. עכ"ל.

והנה בסוגיא במס' סנהדרין פב א איתא, וכתוב, וירא פנחס בן אלעזר, מה ראה? - אמר רב: ראה מעשה, ונזכר הלכה. אמר לו: אחי אבי אבא, לא כך לימדתני ברדתך מהר סיני: הבעל את הנכרית קנאין פוגעין בו! - אמר לו: קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא. ושמואל אמר: ראה שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' - כל מקום שיש חילול השם - אין חולקין כבוד לרב. רבי יצחק אמר רבי אליעזר: ראה שבא מלאך והשחית בעם.

ונראה לומר שבודאי שבבועל ארמית אין איסור אישות, כי א"כ מה זה שייך לפרהסיא דוקא, וכמו שהאריכו הראשונים דהא בית דין של חשמונאי גזרו על הכותית, ותירצו שהם גזרו גם בצינעה. אבל הנראה בזה שאמנם אין איסור אישות בכותית אבל איסור של זלזול בקדושת ישראל יש כאן, ולכן הקנאים לקדושת ישראל שייכים להרוג ולבטל את אלו המזלזלים בקדושת ישראל, ואין כאן מקום להרוג למי שאינו מרגיש את החסרון בקדושת ישראל, וכל' רש"י קנאים, אנשים כשרים.

ונראה שבזה גופא נחלקו אלו הג' דעות, דלרב במעשה זה של בועל ארמית בפרהסיא יש מעשה של ביזוי קדושת ישראל כמו שכ', ולכו ראה מעשה ונזכר הלכה, כי כאב את כאב קדושת ישראל ולכן נזכר הלכה, שהכואב שייך לבטל מעשה רע זה. ואילו שמואל ס"ל, דמעשה זה של בועל ארמית אינו עברה בעצם המעשה, אבל במציאות שהיתה שם היה זה חילול השם, ומשום החילול השם

שבזה היה מקום להרוג את זמרי, ויתכן דלדעתו מי שעושה זאת מתוך תאוה ולא בדרך זלזול וביזוי אין מקום להורגו. ואילו לר' יצחק אמר רב אלעזר, ראה מלאך והשחית בעם, והבין שיש מקום להפסיק זאת במעשה הריגה שיזעזע את העם כי נכנס קלקול וקרירות בעם, ולדבריו יתכן לומר דאין מקום כלל להלכה זו של קנאים פוגעים בו בלי שמקבלים הוראה מן השמים להרוג. והבן. אך להלכה פוסקים כרב ואף בזמן הזה יש מקום לקנאות אם לא שיש מורא מלכות.

מפניני הפרשה

הזוה"ק בפר' בחוקותי כ' דבלעם כוחו בפיו היינו הנח"ש, ובלק כוחו במעשיו והיינו הקסם, וזהו דכתיב כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. ע"כ. ויתכן לבאר דהיינו כי לא נחש ביעקב כי כתיב אל תראי תולעת יעקב מה תולעת כוחה בפיה אף ישראל כוחם בפיהם והיינו יעקב, והנחש כוחו בפיו שנחש ר"ת נפש חיה שמו, ויהי לרוח ממללא היינו כוחו בפיו, ולכן הנחש מרמז על כח הפה שהיה לבלעם, שבא לבלעם בכח פיו.

ואילו ישראל הוּו בדרגא גבוהה יותר יעווי' בפירוש האור החיים הק' על פרשת ויחי (שהשבוע חל יומא דנשתא דיליה זכותו הק' תגן עלינו ועל כ"י אמון) ובל"ק ר"ת בא להקריב קרבנות, במעשה ריצוי כלפי מעלה, וזה מה שקרה בסוף הפרשה שבלעם יעץ בפיו ובלק עשה מעשה להפילם כי כח ישראל גבוה והפה של העכו"ם לבדו אינו יכול לפגוע בו אם לא יעשה מעשה בפועל להכשילם ולהורידם מדרגתם ואז יש לו בו שליטה. ובפגיעה בקדושת ישראל הצליח להגיפו. כי העיקר לשמור על קדושתינו ובכך היא תקוותינו.

